

PaedDr. Bagita Judit
A gútai II. Rákóczi Ferenc Alapiskola igazgatója,
bagitajudit@gmail.com

KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK

Tervezett változások a földrajz alapiskolai oktatásában

2013 őszén az Állami Pedagógiai Intézet mellett működő földrajz szakbizottság újdonsült tagjaként nagy lelkesedéssel, munkakedvvel és elvárásokkal fogtam a földrajzoktatás megújításának munkálataihoz. Az első megbeszélésen azonban máris szembesülnöm kellett azzal a ténnyel, miszerint az itt folyó munka nemcsak a szakmaiságról, hanem a – pedagógiával számomra összeegyeztethetetlen – lobbizás gyakorlásáról is szól. Megtudtam például, hogy a jelenleg érvényben lévő földrajz tantervek sokat kritizált pontja, Szlovákia földrajzának oktatása azért került a kilencedik évfolyamba, mert a szlovák politikusok ezt szabták feltételül a heti óraszám emelése érdekében. A földrajz iránt elkötelezett szakembereknek csak ezzel a kompromisszummal sikerült elérniük, hogy négy helyett öt órát kapjon a felső tagozatos földrajzoktatás.

Az új állami kerettantervek előkészítésekor, hasonló nyomás alatt dolgozva, a földrajzoktatás minőségének emelését tűztük ki célul. Ehhez nélkülözhetetlennek bizonyult az óraszámok emelése, melyet sikerült is 1 órával növelni, így az ötödik évfolyamban 2 óra, a hatodik évfolyamtól pedig heti 1 óra került be az állami kerettantervbe.

A bizottság tagjaiban egységes álláspont alakult ki a tekintetben, hogy a kiharcolt plusz egy órát az ötödik évfolyamban való óraszám növelésére szeretnénk felhasználni. A gyerekek ebben a korban rendkívül fogékonyak az újra, kíváncsiak Földünk rejtelmére, könnyű lekötni őket a játékos feladatokkal, csoportmunkával, érdekességeket felvonultató földrajzórakkal. A pozitív visszacsatolás kialakítása pedig nélkülözhetetlen a későbbi évfolyamokban elvárt komolyabb eredmények megalapozásához.

	Kötelező tanórák száma	
	ISCED 2 2008/09-től	ISCED 2 2015/16-tól
5. évfolyam	1	2
6. évfolyam	1	1
7. évfolyam	1	1
8. évfolyam	1	1
9. évfolyam	1	1

A művelődési program összeállítása során az iskolák valós lehetőségeiből indultunk ki. Egyik fő célunk a tananyag mennyiségének óraszámokhoz igazított redukálása volt. Fontosnak tartottuk a pedagógiai célok, kialakítandó készségek pontosítását is oly módon, hogy azok elősegítsék a tanárok individuális tanítási módszereinek fejlesztését, a progresszív, modern tanulási módszerek és digitális technológiák felhasználásával. Míg a jelenleg életben lévő rendszer lehetőséget ad az iskoláknak a témakörök évfolyamok közötti átcsoportosítására, addig a jövőben erre már nem lesz lehetőség, megakadályozva ezzel a gyermekek iskolák közötti átlépésekor fellépő problémákat.

A földrajz tantárgy tananyagának tartalma a következőképpen módosul a 2008-as kerettantervhez képest:

	Témakör	
	ISCED 2 2008/09-től	ISCED 2 2015/16-tól
5. évfolyam	<ul style="list-style-type: none"> Bolygónk, a Föld A térkép és a földgömb A legszebb természet által létrehozott helyek a Földön A legszebb ember által létrehozott helyek a Földön 	<ul style="list-style-type: none"> Bolygónk, a Föld A Föld ábrázolása Utazások a Földön Tanulmányutak, túrák
6. évfolyam	<ul style="list-style-type: none"> Ausztrália és Óceánia Sarkvidékek Amerika 	<ul style="list-style-type: none"> Afrika regionális földrajza Ázsia regionális földrajza
7. évfolyam	<ul style="list-style-type: none"> Afrika Ázsia 	<ul style="list-style-type: none"> Európa regionális földrajza
8. évfolyam	<ul style="list-style-type: none"> Európa 	<ul style="list-style-type: none"> Szlovákia regionális földrajza
9. évfolyam	<ul style="list-style-type: none"> Szlovákia 	<ul style="list-style-type: none"> Ausztrália és Óceánia regionális földrajza Sarkvidékek regionális földrajza Amerika regionális földrajza

A művelődési program formai szempontból két nagy blokkra osztható. Az egyikben a tanulók tudásmennyiségét, teljesítményét illető végső elvárások szerepelnek, míg a másikban az előzőkhez hozzárendelhető tartalom, szakkifejezések találhatóak. A tananyag feldolgozása során az elmélyülést helyezzük előtérbe a mennyiséggel szemben, illetve az elsajátított ismeretek gyakorlati felhasználására – elemzés készítésére, saját alkotó tevékenység létrehozására – helyez-

zük a hangsúlyt. Fontosnak tartjuk, hogy a tanulók aktívan figyeljék a körülöttük lévő világot. A teljesítményi standardok előtérbe helyezik a felfedező jellegű tanulási módszereket, melyek a tanulók aktív bevonásával érik el az újonnan megismert kifejezések jelentésének valódi elsajátítását.

A földrajztanítás során továbbra is az lesz a legfontosabb cél, hogy a tanulók megismerjék Földünk egyedülállóságát, különlegességét. Az ötödik évben elsajátított természet- és társadalom-földrajzi ismeretek alapot képeznek a regionális földrajzi ismeretek kialakításához. A *Bolygónk, a Föld* tananyag rész egy egyedülálló és összetett rendszer, melynek megfelelő bemutatása során a gyermekben kialakulhat a rendszerszintű gondolkodás – ez más tudományágak megismerésének is segítségére lehet. A természetföldrajznál fontos a matematikával és a fizikával való tantárgyközi kapcsolatok erősítése, míg a társadalom- és regionális földrajznál a történelem és más társadalom ismeretek bevonása válik nélkülözhetetlenné. A geopolitikai összefüggések, a globális szintű problémák felvetésekor pedig a tanulók megérthetik világunk összetettségét, ami elősegítheti világnézetük kialakulását, személységük fejlődését.

A megújított földrajztanítás fő céljai a következők lesznek:

A diák tudjon

- térképet (papír alapút és digitális felbontásút egyaránt) értelmezni,
- egy térségről információkat prezentálni (grafikonok, táblázatok, diagramok, képek, filmek segítségével),
- különböző forrásokból kikeresni, összehasonlítani az egyes információkat
- indokolást adni arról, miért különböznek a Föld tájai,
- állást foglalni az emberiség legégetőbb problémáit illetően,
- értelmezni a táj természeti és társadalmi összetettségét.

Úgy gondolom, hogy napjaink pedagógiája nem kevés kihívás elé állítja a pedagógusokat. A jó, „IGAZI” tanár, szerintem ezt lehetőségként értékeli, és megszeretetti tantárgyát a gyerekekkel. A téma iránt elkötelezett tanuló szinte észrevétlenül sajátítja el az új ismereteket, alakítja ki a szükséges készségeket, melyek nélkülözhetetlenek a magasabb iskolai szinteken.

Az adott tananyag elsajátításához pedig a projektoktatás módszerét választottam.

A projekt első feladata az volt, hogy valamilyen úton szemléltetnem kell a diákok számára azt, hogy mikor és milyen módon alakul világunk arculata, melyhez a kőzetlemezek mozgásának igen csak sok köze van. Így a legegyszerűbb formát választottam, és segítségül hívtam az információs és kommunikációs eszközök legújabb példányait, ismeretben néven a táblagépeket. Az internetnek köszönhetően rengeteg animáció és kisfilm található az egyik legismertebb megosztó portálon és a különböző oktatással foglalkozó weboldalakon. Azonban azt is fontosnak tartottam, hogy a látottakat valamilyen módon kicsiben is tapasztalunk kell, ezért arra kértem a diákjaimat, hogy földrajzórára hozzanak magukkal két darab irodai géppapírt és két darab rajzlapot. A papírok segítségével szemléltettük, hogy is mozognak ezek a lemezek. Az irodai géppapír az óceáni kőzetlemezeket, míg a rajzlapok a szárazföldi kőzetlemezeket voltak hivatottak ábrázolni. A papírok összenyomásával szinte tökéletesen tudtuk ábrázolni, mikor melyik lemez melyik mellett csúszik el, tolódik alá, vagy épp tornyosul fel.

A második feladat volt a fő góc-pont, melyet meg kellett oldani. Ez pedig nem volt más, mint házi feladatra kapott vulkánok elkészítése. Bátran kijelenthető, hogy igazi családösszehozó projekt ez, hiszen egy tűzhányó elkészítéséhez sok szorgos kéz, ötlet és megfelelő kivitelezés kell. Szerencsére

VULKÁNOK

Ötletek természetföldrajzi témakör oktatásához

Varga Tamás
A gútai II. Rákóczi Ferenc Alapiskola
magyar-földrajz szakos tanára
vargatomi7@gmail.com

Napjainkban egyre többet hallunk annak fontosságáról, hogy az iskola egyik fő feladata az érthető, szemléltető oktatás és a mindennapi életre való nevelés. Az oktatás korszerűsítésével, a módszerek variálásával változik a tananyag összetétele, az átvett anyagok nagysága, illetve a tanár szerepe egyaránt. A változások egyik ajánlott és járható útja lehet a projektmódszer jelentősebb beépítése az oktatásba.

Számtalan alkalommal törtem azon a fejem, hogyan lehetne a legegyszerűbben szemléltetni, s egyben a leghatékonyabban megtanítani a 21. század gyermekét arra, hogy használja a kép-

zeletét és próbálja a megszerzett tudást alkalmazni. Jobban mondván a diák lexikális ismereteit összekötni a képzeletével és a fantáziájával úgy, hogy az ismeret birtokában az adott témáról megfelelő módon tudjon kommunikálni. A földrajz tantárgy keretén belül több formában is hasznosítható a projektmódszer, csak kellő idő és energia kell a kigondolásához, előkészítéséhez és a kivitelezéséhez.

Így volt ez akkor is, mikor a természetföldrajz egyik legérdekesebb témájához értünk a tananyaggal, ami nem volt más, mint a kőzetlemezek mozgása, valamint a vulkánok működése.